

פרי ביכורים

חידושי הלכה והגות משולחנו של מורינו הגאון רבי יצחק מאיר הגר שליט"א

רב ומו"צ דקהילת חניכי הישיבות רמת בית שמש ב'

י"ל ע"י מכון תורה ברמה רמב"ש ב' הערות ושאלות pribicurim100@gmail.com

ל.ה.ו-פרשת שלח-תשפ"ב

הערות במצות צצית

נשים בצצית

נשים פטורות ממצות צצית כנפסק בשו"ע סי' י"ז סעי' ב', והנה בפרשת צצית כתיב, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם. דבר הוא בלשון קשה כגידים, ואמרת, אמירה היא לשון רכה כדאי' ברש"י שמות יט, ג, וקשה מדוע מתחיל בל' קשה וממשיך לומר בלשון רכה.

וכ' הרעק"א על השו"ע בסי' יא ס"ב ליישב, דהא דכתיב דבר בל' קשה ולאמר בל' רכה לרמז שטויות הצצית היא מצות הנשים אך תלייתם ולבישתם היא מצות האנשים שהתמעטו נשים מתלית הצצית ולבישתה מדכתיב בני ישראל ולא בנות ישראל. וזהו שכתוב בפסוק, דבר אל בני ישראל, האנשים, ואמרת אליהם, לנשים, ועשו צצית.

ולהרחיב הביאור בדבריו נראה, דהרי נשים גם מצוות לזכור את כל המצוות השייכות אצלם, רק שהם עושות זאת בטויה ולא בלבישה, וזאת משום דעיקר שמחת הנשים היא בבגדים צבעונים כמאמר חז"ל במס' ר"ה ו: ובמס' קידושין לד: ועוד דנשים משמחם ברגל בבגדים צבעונים, הרי שהבגד ויפיו חשוב אצל

הנשים יותר מהאנשים ולכך לא נצטוו נגד טבען ללבוש בגד מצוה שאינו בכלל בגד המשמחן, וגם לפי המעשה במנחות מד. בהאי גברא שעשה עברה בכרכי הים שניצל בזכות הנשים וכן עיקר הולא תתורו בזנות שיך באנשים אמנם אחרי לבבכם זוהי מינות שיך גם בנשים ולכן עיקר מצוותן בציצית היא להכשיר לאנשים ולהכין להם על ידי הטויה את האפשרות לקיים המצוה שבה יזכרו את המצוות. שזוהי עבודת הנשים המכשירות ומסייעות בעשייתן את מצוות האנשים.

ובעיקר דין זה נפסק ברמ"א שאשה לא תלבש צצית כי יש בזה יוהרא ואינה חובת גברא, והלבוש הוסיף שיש בזה איסור של לא יהיה כלי גבר על אשה, והכף החיים באו' ה' כ' שלפי האר"י אשה לא שייכת כלל בצצית, וכ"כ הבן איש חי בפר' לך לך או' יג, ויעויי' במהרי"ל הל' צצית ותפילין שכ' וז"ל, ציצית במקום שיש איש היודע לתקן אל תתקנם האשהואמר דלא נהירא בעיניו שיש נשים המכניסות עצמן לחובת צצית ושאלו לו מדוע אינו מוחה ברבנית ברונא מעירו שלובשת צצית ואמר שמא לא שמע לי. ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. עכ"ל. הרי שהבין דגם הטויה הוי מצות האנשים ודלא כהגרעק"א.

מצוה קלה

והנה במס' מנחות מד. איתא דמצות צצית היא מצוה קלה, ולכאו' יש לעיין מדוע היא נקראת מצוה קלה יותר משאר מצוות, והא יש טירחא רבה בהכנתה. ורש"י פי' עשה בעלמא, והמהרש"א בחידושי אגדות כ' שהוי קלה כי אין בה מלקות ומיתת בי"ד וכו', והצאן קדשים כ' שהיא מצוה קלה כי אין בה טירחא ולא חסרון כיס, והשפת אמת שם כ' דהיא קלה בקיומה כי על ידי שמניח את חוטי הציצית על העינים ונזכר בקיום המצוות מקיים אותה. והרש"ש שם דחה את דברי הצאן קדשים כי יש בה מצות תכלת שדמיה יקרים כמבואר בגמ' שם וא"כ יש בה חסרון כיס.

אך כבר מצינו שהגמ' בע"ז ג. אומרת על מצות סוכה שהיא קלה כי אין בה חסרון כיס, ומצינו עוד בגמ' בחולין קמב. לגבי מצות שילוח הקן, וכן בשבת נה. לגבי עץ הדעת שנצטווה עליה אדם הראשון. יעו"ש.

והרש"ש בפ"ד מ"ב במס' אבות כ' לבאר דצצית ושילוח הקן מיקרו מצוה קלה כי אין מחויבין לעשותם וכי הם מצות רשות ולא חובה כי אין חובה לחזר אחר שילוח הקן בהרים כמבואר בגמ', וכן אם אין לו בגד של ד' כנפות אינו מחויב במצוה זו. ויעו"י מה שהאריך בכהאי סברא בתשו' משנה הלכות חט"ו סי' י"ג.

ולמעשה צ"ע מהא דאי' בירושלמי פאה פ"א ה"א, א"ר אבא בר כהנה השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות מצוה קלה שבקלות זה שלוח הקן ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם ובשתיהן כתיב והארכת ימים א"ר אבון ומה אם דבר שהוא פריעת חוב כתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכון ימך דבר שיש בו חסרון כיס וסיכון נפשות לא כ"ש. ולכאור' מהא דק"ל דכיבוד אב משל אב הרי כיבוד אב אין בה גם חסרון כיס ומדוע קראה הירושלמי חמורה שבחמורות.

מצות ראיית ציצית

נשאלתי לפי השיטות בראשונים הסמ"ג ועוד הובא לעיל בשם השפת אמת דבציצית יש מצות לבישה ומצות ראייה, ובראית הצצית מקיימים מצות וראיתם אותם, האם יכול לקיים מצוה זו בראיית ציצית דבגד חבירו.

ולכאורה בפסוק כתוב, והיה לכם לצצית וראיתם אותם, ויעו"י במפרשים ששואלים מה הפסוק מוסיף בוהיה לכם לצצית, יעו"י ברמב"ם ועוד ראשונים שכתבו שוהיה לכם לצצית בא ללמדינו שתליית הציצית וקשירתן הוו מצוה אחת ויעו"י בפ"י האוה"ח כאן.

אבל לכאורה רואים בפסוק זה, "והיה לכם" שהציצית צריכה להיות לכם שלכם כדי לראותו, ולא יועיל בשל אחרים, וכפי שביארו גדולי המפרשים האלשי"ך

ועוד שמטרת לבישת הצצית שיהיה מזכיר לו בכל שעה מצוות ה', ובגד שאינו עליו בכל שעה אינו בא להזכירו ומה שרואהו בעראי אינו מכוון להזכירו.

ובשלה"ק בשער האותיות וכ"כ במשנת חסידים בשם האריז"ל, שטוב התלוי בעינים הוא להסתכל בציצית בכל עת.

אמנם שיטת הסמ"ק במצוה כ"ט וכ"כ החרדים ומנו מצות ראיית הציצית למצות עשה. אך בדבר זה יש מחלוקת הריב"ש בסי' תפו שחולק על הסמ"ק בזה וכ' שם שהוראתם אותו הוא רק לנתינת טעם למצוה זו, והתשב"ץ בס' זהר הרקיע מ"ע יח דס"ל שיש בזה כן מצות עשה וכהסמ"ק.

אך ברי"ף בפ' החובל דף פז כ' שסומא חייב בצצית כי אפי' שהוא אינו רואה אחרים רואין אותו. רואים שאחרים יוצאים במצות צצית דיליה. וזה דלא כמו שכתבנו לעיל בראית ציצית דאחרים. ויעויין עוד היטב בסוגיא במס' זבחים יח:.

ומהתרגום יהונתן על הפסוק וראיתם אותו משמע שזמן הראיה הוא בזמן העיטוף בטלית. ולכאורה סומא לא יצא ידי חובתו בהרגשת העיטוף כיון דבעי' ראייה ממש כדברי הפסוק מה גם שבהרגשת עיטוף מי יימר דזהו טלית וציצית. וראיתי רבים המעירים מדוע לא לובשים הרבה צציות כפי שיש נוהגים בזה, והרי יש מצוה בכל בגד ובגד, וכן ראינו שיש שנהגו כן.

אך יתכן ועיקר תכלית המצוה היא כדי לקיים וראיתם אותו וזכרתם, וא"כ לשם ראייה די בצצית אחת, וכי בריבוי הצציות יש יותר מצוות ראייה, והבן.

צדיק יפריד צציותיו תמיד-ר"ת צצית

(א"ר בשם מטה משה והובא במ"ב סי' ח ס"ק יח)

ובגמרא במנחות מב. איתא, ת"ר ציצית, אין ציצית אלא ענף, וכן הוא אומר (יחזקאל ח, ג) ויקחני בציצת ראשי. ואמר אביי, וצריך לפורדה כי צוציתא דארמאי. פירוש, כבלורית של נוכרים, שדבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה. ור"ל שצריך להפריד החוטין זה מזה. (פי' רש"י) וכן הוא בטור (סי' ח'), ונקראת ציצית על שם החוטים הנפרדים ממנה וכו', ועל כן צריך להפרידם זה מזה. ע"כ. וכ"ה בשו"ע סעיף ז': צריך להפריד חוטי הציצית זה מזה.

ובשו"ע סי' ח' סעי' ז נפסק, צריך להפריד חוטי הציצית זה מזה. וכתב שם במג"א ס"ק י' בשם בעל העיטור שבזמן שהיה תכלת, היה צריך להפריד התכלת מן הלבן, וגם בזמנינו שאין תכלת, יש לעשות זכר לתכלת. וכתבו שם במחצה"ש והגר"א, דלפ"ז אין צריך להפריד רק ד' חוטין מד' חוטין כמו בזמן התכלת, ולא הד' בינם לבין עצמם.

אבל בהג' גר"א כתב דמלשון השולחן ערוך שכתב "זה מזה", אלמא דקאי על כל החוטין, וע"כ כתב דהטעם הוא כדפירש הטור, דנקראים ציצית ע"ש החוטין הנפרדים זה מזה, כדכתיב (יחזקא' ח' ג') ויקחם בציצת ראשי, ועל כן צריך להפרידן זה מזה. ולפ"ז צריך להפריד כל החוטין.

וכתב עוד דכן משמע כאן בגמרא דקאמר אין ציצית כו' שנאמר כו' כי ציציתא דארמאי, משמע דמחמת השם "ציצית", צריך להפרידם זה מזה. ועיין בביאור הלכה שם ד"ה צריך, דבמג"א כתב שאם ע"י זה יתבטל מתפלה בציבור, ילבשם מבלי להפרידם, אבל לפי דברי הגר"א כתב דיש לצדד דההפרדה מעכבת. ועיין באחרונים שדנו אם מותר להפרידם בשבת, או שאסור משום תיקון מנא, ולכאו' זה יהיה תלוי במח' המג"א והגר"א.

ומו"ר הגר"מ גרוס שליט"א הובא בקובץ זכור לאברהם-חולון תש"ן יצא לדון בצציות שכשקושרין אותם קושרים ארבע צציות מצד אחד שלא יתערבבו זה בזה ולבסוף הקשירה מתירין הקשר, אם יש במעשה זה תולמ"ה, ומוכיח מהמ"ב בסי' כג סק"ד שאלו הנכנסין לביה"ק וקושרין הצציות זה בזה כדי שלא יהיה לועג לרש אינם עושין מאומה בזה כי הצציות כשרות גם כן, כי אינו קשר של קיימא כי דעתו להתירו בצאתו מביה"ק, הרי שבקשירת הצצית לא נפסלין וגם אין בהם א"כ תולמ"ה. והוכיח עוד מסי' י' ס"ג ומגינת ורדים קונט' גן המלך או' סה, שציציות שהסתבכו אחרי שהצצית כבר היתה כשרה מותר להתירה בשבת ואין בזה מכה בפטיש, והביא גם מהחזו"א שמקיימים מצות צצית גם בזמן שהצציות מסובכות זו בזו. וכ"כ שם בשם ההר צבי בתשו' ח"א סי' טו. יעויי' מש"כ להלן מבעל הדובב מישרים.

אך למעשה נראה כמו"ש לעיל. ורש"י עה"פ ועשו להם ציצית כ' כמציץ מן החרכים, ויתכן לומר על פי דרוש שלכן בעי' ציציות פרודות ולא מסובכות שיהיה פתוח כחרכים. והענין בהפרדת הצצית הוא שיהיה מציץ מן החרכים, זהו ענין

של גילוי ההשגחה עלינו שזוהי עבודת הצדיק לגלותינו בכל ימי חלדו. ולכן הצדיק דייקא מפריד כדי לסלק את הסתרת המציץ מן החרכים. ודו"ק. ולהרחבת הענין, אבאר את ענין לבישת התכלת בצצית ומתוך כך יובן ענין הפרדת הצצית.

והנה בסוגיא במס' מנחות בענין התכלת איתא התכלת אינו מעכב את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת. ולהלכה יש ג' שיטות בראשונים מהם חוטי התכלת שיש להניח בצצית, שיטת רש"י והתוס' והטור והובא במ"ב ובשו"ע הרב היא, די ש להניח ב' חוטי תכלת וב' חוטי לבן. ואילו שיטת הרמב"ם ודעימיה היא שיש לצבוע חצי חוט לתכלת כך שיהיה בצצית חוט אחד תכלת וכך נהג האדמו"ר בעל התכלת. ואילו הראב"ד נקט שיש להניח חוט שלם של תכלת כך שיהיו ב' חוטי תכלת בכל הצצית. וכך הנהיג ר' אברהם ב"ר נחמן חזן מגדולי חסידי ברסלב בקרב חלק מחסידי ברסלב. ובביאור מחלוקתם יעויי' בהעמק שאלה סי' קכז.

והנה ברש"י הובא דברי המדרש כי התכלת דומה לים לים דומה לרקיע לרקיע לכסא הכבוד. עכ"ל. ולכאורה מדוע הוצרכו לעשות סימן כה רחוקה של זה מזכיר את זה וכו'. ועוד מצינו שהיום אין תכלת וכמובא בתשו' ישועות מלכו סי' א'-ג' שמימי רבינא נעלם התכלת, וכ"כ האר"י הק' שכיום אין תכלת ולשיטתו בזמן הזה שאין תכלת מצות צצית היא רק מצוה דרבנן. והדבר צריך ביאור, ועל מה זה מרמז.

והנה בענין התכלת מבאר בספר החינוך כי הלבן מרמז על הגוף ואילו התכלת מרמז על הנשמה. יעויין שם בהרחבת דבריו הנפלאים. וכ"כ הרבינו בחיי.

והנה התכלת תפקידו להיות כהנשמה המזכירה לגוף שהוא הלבן כי העיקר הוא למען תזכרו ועשיתם. ובא קרח בטעותו הגדולה ושאל מה עם טלית שכולה תכלת ומה דינה כי היא לכאורה במעלה גדולה ורבה, והיינו שיהיה האדם כולו רוחני עדיף מלהיות עימו לבן, ולא הבין כלל כי אינו נכון ותפקיד התכלת הוא להזכיר ללבן שהוא הגוף את מצבו בעולם, וכך שלבסוף נגיע למצב התכלה, לכל תכלה ראיתי קץ, שהוא העיקר, להגיע לפני כסא הכבוד ולתת דין וחשבון. ובטלית שכולה תכלת אין תכלת המזכירה ללבן. ולכאורה זוהי היתה טענתו של קרח, כי הצדיק שהוא משה אמור להזכיר לגוף שזה עם ישראל, את תכליתם בעולם הזה, וללא הצדיק ישקעו בטיט היוון שהוא הלבן שאין בו שום גוונים,

ואין בו חיות ח"ו, ובא קרח ואמר כי כל העדה כולם קדושים ואין בהם לבן, וכולם צדיקים, וזהו צדיק היינו משה, יפריד צציותיו, את העם היינו הלבן, יפריד תמיד מהרע ויקרבנו לטוב, וזהו התכלת, שמרמז על התכלית שהצדיק אמור להזכיר לעם ישראל.

ועוד דרך יש לבאר, כי יש להפריד את התכלת מהלבן כי התכלת לא יכול להתערבב עם הלבן כי הוא צריך להשפיע עליו, ולשמור על עליונותו כמזכיר לגוף ולא להתערבב וליפול למצב הגוף הגשמי, וזהו שהצדיק מפריד צציותיו תמיד להזכיר לעצמו מצבו כי התכלת דומה לים שהוא החלק הרוחני שבגשמי, המים מטהרים את טומאת הגשמי, כי הם המים התחתונים שנפרדו מהמים העליונים שהוא הרקיע, ולכן מזכיר הרקיע, שמעליו יש את כסא הכבוד שלפניו ניתן דין וחשבון, והבגדים הם לבושי הנשמה שהם המצוות והמעשים טובים כנזכר בכל הספרים הקדושים. ועל כן מניח צצית בבגדו המרמז ללבושי הנשמה. ובזמן הזה בו ההסתרה גוברת וכח הגוף גדול מאד נעלם התכלת, ומתוך חלק השפלות של ידיעת כוחותינו השרויים בהסתרה גדולה נגיע לזכירת התכלת החסרה לנו-שהוא כח הנשמה, וכך נזכר בים וכו'.

צצית בשבת

המרדכי הובא ברמ"א בסי' י"ג כ' שאם נפסקה הצצית בשבת בכרמלית אינו צריך להוריד אותם כי פטור מצצית אם אינו יכול לתקנם.

והקשה בדובב מישרים ח"ג סי' עג עליו מהאזה"ח הק' שכ' שמה שהתורה הסמיכה פר' מקושש לפר' צצית לומר שעיקר מה שניתנה מצות צצית לשם מצות שבת, וכ"כ בדעת זקנים שעיקר מצות צצית היא כדי שישמרו את השבת.

ויעוי"ש בדבריו דקשר שאינו ש"ק כשר לצצית אפי' שאינו קשר לגבי שבת.

עשיית ציצית בלילה

יעוי"ש במנח"ח סי' תכג שכ' דהאחרונים חקרו אם מותר לעשות ציצית בלילה. והאחרונים הם הפרי מגדים בסי' יח מ"ז א' דמסתפק אם מותר לעשות ציצית

בלילה מדין תעשה ולא מן העשוי לפי מה דקי"ל דלילה לאו זמן צצית. ומכריע דכשר.

ואכן היו שהקפידו משום כך שלא לתלות צצית בלילה, כי מלשונו משמש דזה רק בדיעבד, ובתשובות הגר"ח זוננפלד סי' לב כ' דמהאי טעמא גם את איגוד הלולב יש לעשות לכתחילה ביום וצ"ע היכן מצינו לשון עשיה וחסרון של תולמ"ה בד' מינים.

ובתשו' נאות דשא לבעל הלבושי שרד סי' סד כ' שמנהג העולם להחמיר שלא לעשות צצית בלילה. אך בתשו' נחלת בנימין להר"ו בר"ע בס' יב מאריך להוכיח שיש להכשיר לכתחילה, וכ"כ בערוה"ש סי' יד ס"ז ובדעת תורה למהרש"ם סי' יח, ובתשו' מהרש"ג ח"ב סי' עד א' ב' כ' להוכיח דכשר לכתחילה ממה שעושים סוכה קודם החג אפי' שהוא קודם זמנו ובחג הוי כשר. וכ"כ בס' תהלה לדוד. ונראה להוסיף בזה, דבסוכה שיש בה ב' דפנות ולחי הכשרה רק לשבת משום מיגו דכשרה לעירובי חצרות כשרה לסוכה כמבו' באו"ח סי' תר"ל, ואפי' שבערב שבת היתה פסולה לסוכה כשבאה שבת היא נכשרת ולא אומרים תולמ"ה.

ובס' מצות תפילין מהשל"ה הק' שי"ל ע"י הרב משה קרויזר מירושלים בקונטרס כתר תפילין שבסופו עמ' רמ"ח שהביא ששמע מבעל המעשה ששאל מהחפץ חיים זצ"ל האם מותר להטיל בלילה צצית לבגד והשיב בזה"ל די אחרונים ריידען וועגיין דעם אבער מען מעג יע (האחרונים מדברים על זה אבל זה מותר) ואמר בקפידא שניידען אנייע תורה מען טאר נישט שניידען אנייע תורה עכ"ל דהיינו אסור לחתוך ולעשות תורה חדשה.

כן הי' דעת החזו"א וכמו שמובא בס' אמרי יושר נשים בסופו מהחזו"א באות ט"ז וז"ל אמר שמותר להטיל צצית בלילה וכן עשו עבורו על פיו ז"ל ובס' אעלה בתמר עמ' י"ב מובא מהגר"ח ק שהחזו"א התפלל על הפמ"ג שעושה מזה שאלה ומסיק להיתר.

וכדי לצאת ידי חובת כולם מובא בשם הגר"ש וואזנר שיתלו את הקשר הראשון ביום, ואזי מותר לכו"ע להמשיך את הקשירות בלילה.

ויעויי' עוד בס' בירורי הלכה (זילבר) שמאריך הרבה בזה, ומכריע להתיר, והסתפק שם במי שתלה צצית בכסות לילה ואחר כך נמלך לעשותה לכסות יום

אם הוי תולמ"ה. והביא בשם שו"ת חלק לוי דנשאר בצ"ע, והוא מכריע משואל טלית שלאחר ל' יום חייב מדרבנן, נימא שבשעה שמחזיר לבעליו הוי חיוב דאוריית' ויצטרך להטיל בה שוב פעם ציצית מטעם תולמ"ה. אלא ראי' דאין בה תולמ"ה.

***

נשיקות לציצית

בשו"ע או"ח בסי' כ"ח כ' לענין מצות תפילין, מנהג חכמים לנשק התפילין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן.

ובשערי אפרים שער י' סעי' ד' כ' ע"ז וענין הנישוק הוא חיבור לטהרה.

וע"ע בשו"ע סי' כ"ד סעי' ד' וז"ל, גם נוהגים קצת אנשים לנשק הציצית בשעה שרואה בהן והכל משום חיבוב מצוה.

ועיין בזה במה שכתב האלשיך הקדוש (שיר השירים א, ב) לבאר את מהות הנשיקה, וז"ל, ועל הנפש ינשק לו להזכות, כי נפשו קשורה בנפשו, כי הלא הפה מתייחס אל הנפש כאשר תרגם אונקלוס בתרגומו "ויהי האדם לנפש חיה" לרוח ממללא.

אך המג"א בסי' כד סק"א כ' לנשק בשעה שאומר נחמדים ונאמנים לעד ולהסירם מידיו, ומשמע שלא ינשק באמירת תיבות ציצית, דלא כמו שכ' הכה"ח בשם החסד לאברהם. ובס' מקורי המנהגים חשש לזה להפסק באמירת ק"ש.

***

ציצית כסגולה נגד כעס

כ' השל"ה במסכת יומא פרק דרך חיים תוכחת מוסר אות קצב וז"ל, ומצאתי בקונטרסים דהאר"י ז"ל (פרי עץ חיים, שער העמידה פרק יז), להסיר הכעס, טוב הוא לכוין בשעת הכעס, לשם אה"ה דהה"ן, אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, שעולה כמנין 'כעס' עם המלה. ואני אומר, גם כן טוב שיעשה פעולה המבטלו מהכעס, דהיינו שיאחז בכנף בגדו, עם הציצית שתלויה בכנף, כי 'כנף' כמנין 'כעס', והכועס נכנס אל זר בלבו, וציצית גורם להשראת השכינה, כדכתיב (במדבר טו, לו) 'והיה לכם לציצית וראיתם אותו'. עכ"ל.

ויתכן לרמז ענין זה בפסוק שכתוב, וכעס בחיק כסילים ינוח, החיק היא מתחת לבגד, ולכן הבגד כשמניחים בו צצית להיות זוכרים את ה' ומצוותיו ואז שוכחים מהכעס המונח בחיק בתוך הבגד.

קשירת ראשי הצצית שלא יפרמו

המציאות היא שראשי הצצית נפתחין בראשיהן ופעמים רבות יש יותר משמונה חוטי צצית.

ויש בזה כמה נידונים, א' אם יש בזה תוספת על החוטים. ב' אם כשקושרין ראשיהם יש בזה משום מוסיף על הקשרים. ג', ומהי העצה הטובה בזה.

וז"ל השו"ע בסי' יא סעי' יד, ונהגו לעשות בראש כל חוט קשר כדי שיעמוד בשזירתו, וכ"כ הרמ"א בסעי' ג'. ומקורם בנימוקי יוסף וברבינו ירוחם כמו' בב"י.

וכ' המג"א בס"ק כג בשם הלבוש שאין לעשות כן כי נראה שמוסיף על הקשרים, ובפרט שהם שזורין יפה שלא יתפרקו. עכ"ל. והבאר היטב בס"ק ג' שם כ' שבצצית של ר' שלמה מולכו לא היו קשרים. וכ"כ המ"ב בס"ק יח.

אך הברכי יוסף כ' בשם מהרח"ו בס' הכוונות שהאר"י ז"ל היה קושר וכ"כ בס' עטרת צבי על הזה"ק בפר' פנחס, וכ"כ בכף החיים. וכ"כ הבן איש חי בפרשת נח, יד. ובספר בעש"ט עה"ת סו"פ שלח כ' בשם הר"פ מקאריץ זי"ע בשם הבעש"ט זי"ע שלא יעשו קשרים אלו באותו יום שתלו הציצית, ובזה שפיר דמי שלא יהיה נראה כמוסיף על הקשרים המכוונים נגד תרי"ג. וצ"ע מה זה מועיל, ואולי הבין שהחשש של נראה כמוסיף אינו בחפצא של הצצית שנראה שהוסיפו, אלא בעצם עשיית בצצית, ואם תולה אותם בב' ימים נפרדים אין נראה מעשיו כמוסיף על הקשרים. ובס' דעת נוטה כ' דהגר"ח ק שליט"א אמר בשם החזו"א נהג גם לקשור ולא החמיר בזה, ודלא כדעת הגר"א הובא במע"ר החדש או' ז.

ולכאורה העצה הפשוטה והטובה ביותר היא להשים מעט דבק טוב בראש כל חוט באופן שלא יפרדו הראשים. וז"ל השבט הלוי ח"י סי' ח', ומה ששאל כ"ת בענין מחלוקת האחרונים באו"ח סי' יא בענין אם טוב לעשות קשר בסוף הציצית לשמור על השזירה ועלה בדעת כב' עצה פשוטה דהיינו לטבול קצות

הציצית בדבק שקוף דאין בו חשש מוסיף על הקשרים, אמנם יש טוען דאולי ע"י הדבק מבטל דין שזירה מן החוט הנה אם משום הא לא הייתי חושש דלענד דע"ז לא בטל דין שזירה מן החוט כיון שהוא שזור באמת, ואולי עצת כב' בכלל דברי הגה"ק אשל אברהם שיעשה שאר תחבולות חוץ קשירה, איברא היות שהן השו"ע בסי"ד והרמ"א בס"ג מסכימים לעשות קשר וכן הובא מהאר"י זיע וכן מרבינו חיים ויטאל ז"ע ועוד הרבה גדולי הדורות א"כ דרך זה עיקר וא"צ להתחכם. עכ"ל. ויתכן לבאר בזה דהוספת דבק הוי מוסיף על הצצית מין נוסף שלא חייבה תורה מה שא"כ בהוספת קשרים דעדיפא כמו שכ' האחרונים.

מדוע דוקא ביהושע כ' י-ה יושיעך והוסיף לו משה י' לשמירה ולא לשאר המרגלים, והרחיבו בזה הראשונים והאחרונים ועוי"י גם בשמיה"ל שם, אך רש"י בס' הפרדס כ' שמנשה ואפרים היו בני יוסף שנכשל דיבת אחיו רע ולכן היו צריכים שמירה מיוחדת ולכן הוזכר שם יוסף בשבט מנשה דוקא שנכשל ולא ביהושע שלא נכשל, אך התמיהה היא בכלב בן יפונה משבט יהודה שלא נכשל למרות שלא נוסף אות בשמו לשמירה, ונראה שיהודה בנוי על שם ההודי' לה' כי שמו נגזר מהפעם אודה ועתה יודוך, ועל שם זה נקראו יהודים, וא"כ, כשהפה מלא בהודי' להשם אין מקום לדיבורים רעים, ואין חשש ביהודה שיכשל בזה, יהודה היה ראשון בכל זמן ועת לכל דבר שבקדושה הן בערבות להצלת יוסף והן בכניסה לים והן בקרבנות הנשיאים, כי הפה המלא הודי' להש"י הרי הוא ראש וראשון לכל דבר טוב וקדושה. ואין בו נגיעת רע כלל.

ויל"ע מדוע נאמרה פרשת צצית שהיא מצוה כה חשובה רק עתה אחרי חטא המרגלים ולא שמענו ממנה עד עתה, ונראה לחדש חידוש עצום, דהנה בחטא העגל ושבירת הלוחות ירדה שכחה בתורה וכו' יעוי"י בבית הלוי דרושים בסוף, ולמעשה בארץ ישראל אשר עיני ה' אלו' בה היה צריך להיות זכירת ה' כל העת, אך בפגם המרגלים גרמו שכחת ה' בארץ ישראל ולכן הוצרכו לבגד שיזכיר להם כל העת זכרון ה'.

ובעצם חטא המרגלים נראה לבאר, דקשה מדוע אמר לו הקב"ה למשה שלח לך לדעתך, והפיל עליו אחריות כה כבדה, ועוד, דמשמע כולם אנשים שבאותה שעה

כשרים היו, ובכל זאת משה חשש מהם והטיל יוד לשמו של יהושע, האם היו כשרים או לא, ונראה לבאר ביסוד חטאם דהקב"ה שלחם על מנת שיהיו שליחים ללמוד על ארץ ישראל ולהביא מידע על מוצאה ומובאה וכו' והם נהיו בעלי דעה, תפקיד השליח לעשות רצון משלחו, ובהקב"ה אמר שהוא מביא אותם אל ארץ טובה הרי שהשליח אמור לסייע לדבר זה בשליחותו, השליח הרי הוא יד המשלח, וכאן הם הפכו עצמם למביני ענין נגד אמרת ה' שהארץ טובה, גאוותם עלתה להם בחייהם, וזהו היוד שהוסיף כידוע מסה"ק שהיהודי הוא יו"ד שאין אפשרות להוסיף בה כלום כי תבטל האות אם יוסיפו בה, ולכן היא רק יוד קטנה וזוהי מעלתה. והבן.

לעילוי נשמת אמו"ז

הגאה"צ רבי יהודה זונדל בן הרה"צ רבי יצחק מאיר זצ"ל

נלב"ע ט"ז בסיון תשנ"ג